

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtak in velja s poštno vredn. v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hoče sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Kotol. in Koroškega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopis se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije.

Za inserate se plačuje od enostopne petitvrste za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Ne zapre reklamacije so poštno proste.

Žalostno.

Prihajajo nam prvi podatki povodom ljudskega štetja. Številke nam govorijo o žalostnih dejstvih. Ne mislimo na narodnost, kajti ravno v tem pogledu so številke tam, kjer bi bile za nas najbolj zanimive, brez vsake vrednosti. Prvič je že štetje po občevelnem jeziku samo na sebi velika neumnost, in drugič se tudi pri tem ni štelo svobodno, ampak pod velikim pritiskom in dejstvom naravnost nasprotno. Nemci pravzaman vriskajo, češ, Slovence bomo tokrat manj našli, kajti ne gre se za Slovence na papirju, ampak za Slovence v življenju, in v tem oziru nismo nazadovale.

Toda žalostno zgodbo nam pripovedujejo prvi podatki iz ljudskega štetja o kmečkem stanu. Mesta, trgi, in kjer se nahaja kakšna tovarna, ti kraji so po številu ljudi zelo napredovali. Kmečke občine pa imajo mnogokje manj prebivalstva, kakor so ga imele pred 16. leti, ali pa je napredek le neznamen. Stari proces se je torej nadaljeval. Ljudje so tudi zadnjih 10 let zapuščali svoja posestva in šli za kruhom med gospodo.

V mestih in tovarniških krajih je zadnji čas toliko krika, da kmetje odirajo s cenami svojih živil druge stanove. Kmet se slika, kakor gospodarsko močan in zraven brezsrčen stan, ki se redi ob nesreči in pomanjkanju drugih stanov. Toda čudno! Ljudje zapuščajo kmečke domove in hite v hiše odiranih stanov. Tako govore vsaj številke ljudskega štetja. In številke govore resnico, toda veliko laž izrekajo oni, ki ščujejo proti kmetu ter ga v svoji brezstidnosti imenujejo celo oderuba.

V mnogih listih smo čitali pretekla dni razprave o brezposelnosti. Toliko in toliko tisoč je baje v mestih ljudi, ki so brez posla. Nastalo je tudi posebno tozadevno vprašanje, namreč vprašanje o brezposelnosti. In uđeni ljudje si belijo glave, kako dati tem brezposelnim ljudem opravlja in zaslužka. Občine naj skrbijo za nje, javna poslopja se naj stavijo, gradijo se naj ceste, železnice itd., da pridejo ti ljudje do kruha.

Ako kmet čita take reči, potem z začudenjem odpira oči. Tam po mestih si terejo učene glave, preprečiti brezposelnost, kmet zunaj na deželi pa si ubija glavo, odkod dobiti ljudi, da bi mogel obdelovati pravilno svoja posestva. Kmetu manjka ljudi. To je nemara najhujša naloga, ki gloda ob njegovem mozgu in življenju. Vse dere dandanes proč z dežele, ker država za vse druge stanove boljše skrbi, kakor za kmeta.

Žalostno povest pripovedujejo prve številke letošnjega ljudskega štetja. Toda kmet ne sme obupati.

PODLISTEK.

Materino oko.

(Slika iz življenja. Prevel Starogorski.)

(Dolge.)

„Oh!“ nadaljuje za nekaj hipov, in njegove oči postanejo vlažne. „Ko bi ji le mogel napraviti veselje in ji poslati mnogo podpore! Ko dobim zopet kako posleno službo, bom že skrbel, da ne bo trpela pomanjkanja. Oh, moj ljubi!“ vsklikne h koncu, in to gane Benedikta še bolj. Vendar za ganutje ni bilo časa, ker tuje vzklikne:

„Pomoč! Rešite me, ljubi, dobri prijatelji!“ in pri tem je gledal tako prestrašeno na cesto, kjer so se zadnji vozniki odpeljali, le oni veliki fant, najbrž nekdanji vojak in pa še eden, po poklicu gozdarski pomočnik, ostanejo. Ta gledata nekaj časa na gostilno in jo kreneta med surovimi pogovori v sobo.

„Upal sem, da sem se jih rešil, ali ti pridejo nazaj,“ vzklikne lepi tuje. „Videli so denar pri meni,“ reče skrivnostno preplašeno ter pokaže mošnjo denarjev — to mi hočejo vzeti, ako mi moje karte ne pomagajo!“

„Čudim se, kako ste mogli zaiti med te ljudi!“ opomni Benedikt.

„Tiho, pozneje Vam povem... Sedaj hitro... Laz hočem igrati in vem, kako bom dobil; igrajte z menoj; kar boste izgubili, to Vam vrnem jaz. Ali ti lupi morajo obentiti.“

Treba se bo boriti najprej za boljše čase kmečkemu stanu. Ni še vse izgubljeno, pogum in neprestan boj morata prinesiti tudi kmečkemu stanu boljše dni.

Proti šnopsu.

Proti šnopsarski kugi je Slov. kršč. soc. zveza dne 26. januarja v Ptuj priredila zaupni shod, ki ga je obiskalo nad 70 zaupnikov. Velepomembni shod se je tako-le vršil. Sklicovatelj g. dr. Hohnjec pozdravi mnogostevilne zaupnike kmeta, g. referator predlaga izvolitev predsednika; soglasno se imenuje g. dr. Hohnjec predsednikom, g. Jager tajnikom.

G. poročevalec Kalan izvaja: Malo sem se bal, ko sem se peljal na Ptuj, vprašal sem se: ali bo kaj? Hvala Bogu, prišli ste v tako obilnem številu, da mi je že to porok, da današnji shod ne bo zastoj. Pred vsem, ne bojte se in ne recite: Saj itak nič ne pomagamo! Protialkoholno gibanje je bilo že na Stajerskem, pa so bili nekateri pregoreči, zato je vse zaspalo. Vsega mi ne bomo dosegli, velikih uspehov zlasti v začetku ne, toda mi moramo začeti, moramo delati; kjer se dela, tam se tudi nekaj naredi.

Pred vsem vprašanje: Ali je boj ali akcija proti alkoholu potrebna? Pač vsi uvidite, da je potrebna. Ampak ravno to je bilo doslej: Ljudje vidijo, pa ne vidijo, slišijo, pa ne umejo, kako nas tlačijo šnopsarska kuga. Kolika nesreča je šnops za naše ljudstvo v verskem, narodnem in gmotnem oziru! N. pr. v gmotnem oziru! Naša obrambna društva komaj stlačijo v enem ali dveh letih 20.000 K, za alkohol pa da sama Kranjska do 40 milijonov eno samó leto! In koliko na Stajerskem! Za vse se brigamo, za vse skrbimo, glavne reči pa ne vidimo: za obmejne brate spravimo komaj par tisočakov, v nam sovražno nemško žrelo pa mečemo brez pomisleka milijone! Tu se mora nekaj storiti! Ne pravim, da mora biti vsak popolen abstinent, dasiravno mora biti nekaj takih, ki se bodo za druge žrtvovali. To je samo za malostevilne nekatere, za druge pa velja geslo: Pijte zmerno domači pridelek! Toda zakaj ne živja ljudstvo domačega pridelka, rečimo vina, ampak sega po nemškem šnopsu? Nekaj čudnega. V vinorodnih krajih Stajerske, v Slovenskih goricah, na Dravskem polju, v Halozah itd. pa se toliko pije nemški šnops!

Najhujšo škodo dela naši narodni časti šnops: šnopsar zapravi zdravje, imetje, poštenost, vero in narodnost! Vsak, se največji grešnik se lahko spokori, pijanec, posebno šnopsar menda redkokdaj ali pa skoro nikoli! Koliko fantov sedi po ječah in pase lenobo, koliko mož zapravi rodno grudo! Šnops je največji zločinec našega ljudstva! Res, naše ljudstvo je bolnik, treba mu pomoči!

„Plačajva in pojdiva raje, kdo naju more siliti?“ reče Benedikt in hoče vstati.

„Tiho! prepozno! Prosim Vas, rotim —“, reče tuje boječe, mlo in skoraj s solzami; v tem trenutku se tudi vrata odpre in ona dva vstopita in se vse deta brez pozdrava za mizo.

„Saj dovolite,“ reče oni dolgin in se vsede tik Benedikta, med tem, ko se gozdarski pomagač vsede nasproti. „Ven s srečonosnimi podobicami!“

„Kvarte, kvarte!“ vzklikne gozdarski pomagač z divje blisketajočimi očmi. „Igrajmo!“ in privleče pri tem iz žepa pest denarja in ga vsiplje na mizo.

„La Vi igrate z nami,“ reče dolgin prilizljivo in zaupno.

„Pravo, dobro!“ vzklikne gozdar in položi denar pred se, med tem ko krasni tuje trepetaje meša kvarte. „Usodna igra?“ pošepeče Benediktu in ga mlo, proseče pogleda. V njegovih obraznih potezah pa se razlije nekaj, kakor nekaj vražjega. Njegovo lepo oko zažari v divjem ognju.

„Koliko stoji?“ vpraša ostro.

„Osem in devet!“ rečeta ostala, kakor iz enega grla. Sreča igre je bila nekaj časa na strani Benedikta, ki je igral iz usmiljenja do lepega tuja. Vendar hipoma vstane, pokliče gostilničarja, in ker ta ne pride, vzame palico in klobuk, plača v veži, in ne da bi kaj govoril, odide... Slišal je sičér za seboj zasmeševanja divjih fantov, kajti žrtva bi bil kmalu postal, vendar se za to ne zmeni. Krepkeje stisnopalico, prosteje vzdihne in koraka vesel dalje...

„Materino oko!“ zašepeče rahlo in smehljaje, „brez tebe bi bil izgubljen!“

Toda kako? Stajerski, posebno pa ptujski šnops je Port Arthur, močna trdnjava, a mora pasti, in bo padel, če se ne bomo strašili dela.

Nastopati moramo proti šnopsu z močjo postave in izobraževanja. Glede postavne pomoči pač ni veliko povedati! Vemo, da mogočnejši, naši sovražniki, drvijo od našega propada, naše nesreče, da, od smrti ljudstva. Oblasti nam niso prijazne! Moramo se v tej reči obrniti na naše poslance. Dr. Krek se je že veliko trudil, a bil je s slovenskim klubom večinoma osamljen ter ni pri drugih strankah našel dovolj smisla! Stavimo po svojih poslancih, da se nove gostilniške koncesije zelo, zelo omejijo, žganjarske pa naravnost izključijo! Pritiskajmo na oblasti, pošiljajmo peticije, resolucije, kričimo, nas bodo že slišali, vsaj sčasoma!

Kdo bo vse to delal? Ustanoviti se mora, najboljše v Mariboru, nekaj centralni urad, odsek Slov. kršč. soc. zveze. Tje se naj pošiljajo vse pritožbe, ugovori itd.

Največjega pomena pa posebno za začetek in tudi v prihodnje, je in mora biti pijonirsko delo izobraževanja. Vsak je poklican, da nekaj stori! Pred vsem duhovniki z opomini, s pridigami. Ne pozabim pri tem, da se z milobo da več doseči, kakor s strogošjo! Pijanec je bolj k, treba ž njim usojeno ravnan. V boju zoper šnops se bo posebno pokazala moč organizatoričnega dela: Vsaka župnija naj zasnuje družbo treznosti, na vsakem shodu, političnem kakor izobraževalnem, naj bo po ena točka protišnopsarski boj! Od višje cerkvene oblasti se bo storilo vse, da se to gibanje razširi. Pristopajte že v obstoječo družbo sv. Janeza Krstnika.

Pa ne samo rešiti pijance, ampak treba tudi tiste, ki se niso pijanci, obvarovati. Vrzimo se na šole. V kratkem bo izšel protialkoholni katekizem. Pri tem v resnici krščanskem in narodnem delu nam bodo gotovo šli na roko vsi domači časniki.

Težaven bo začetek, trdo bo delo, toda ne omagajmo! Vzgojili si bomo sčasoma mlad, čvrst in trezen rod, in pasti bi morala pred temi junaškimi četami trdnjava, ta Port Arthur peklenškega šnopsa! Živahno odobravanje je sledilo tem besedam. Gospod predsednik se zahvaljuje za poljuden, temeljit in izvrsten govor ter odvarja debato.

Gosp. poslanec O z m e c navaja primer, ko so nekje protestirale vse občine proti novi gostilničarski koncesiji kot nepotrebni; dotični mož pa se je obrnil na Orniga, in ptujski polbog je prodrl. Poslanec pravi, naj se vse, res stvarne pritožbe pošiljajo njemu, on bo storil svojo dolžnost.

G. dr. Kovačič izvaja, da se spodnještajerska nemškutarska politika najkrajše izrazi z beseda-

In v resnici se mu je prikazalo pred dušo žalostno, solzeče materino oko, in vedel je, kaj ima storiti. Odšel je in se rešil igralcev.

Če je človek enkrat premagal izkušnjava ali všel nevarnosti, misli v tej sreči zmage, da bo drugo nevarnost tem lažje premagal.

Benedikt, ki je korakal veselo naprej, si je skoraj želel zopet kake izkušnje, da jo potem čim hrabreje premaga.

Prišel je na križpot ter došel tri krepke možake. Kakor je bilo posnati iz govorjenja, so bili vsi razburjeni. Bili so po tirolsko opravljeni, plašč so jim viseli čez ramo, in v rokah so imeli debele, okovane palice.

Benedikt jih doide, in ker je imel isto pot, se jim pridruži. Spoznal je, da so izseljenci. Družina jim je bila naprej ter jih čakala pri bližnji krčmi. Vprašajo ga, odkod pride in če se tudi pri njih kaj ljudi seli v Ameriko?

Benedikt reče, da je marsikateri mislil iti, pa se je premislil, ker je doma le doma. Povsod je trpljenje.

To pa enemu možaku ni bilo pogodu. Potegne nekajkrat na desno in levo po brkah in imenuje ooe ljudi neumne. „Bog je dal,“ začne, „novi svet, da bi ljudje, ubogi ljudje, naši ugodnejše življenje, ter se poslužili zakladov, ki se tam nahajajo. V starem svetu tako skoraj ni več za živeti!“

In Vi — se obrne k Benediktu, „kje pa hočete Vi poiskati svojo srečo?“

Benedikt imenuje Dunaj za cilj svojega potovanja, češ, akoravno je mnogo ljudi, vendar se da s pridnostjo še vse doseči.